

GEROJI VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ PRAKTIKA PERKANT VIEŠINIMO PASLAUGAS

Ūkio ministerija, kaip viešųjų pirkimų politiką formuojanti institucija, kitoms institucijoms, įstaigoms ir organizacijoms (toliau – perkančiosios organizacijos), viešųjų pirkimų būdu perkančioms viešinimo paslaugas, siūlo susipažinti su gerąja šių pirkimų praktika bei ja vadovautis vykdant pirkimus ir įgyvendinant jų pagrindu sudarytų sutarčių nuostatas.

Viešųjų pirkimų tarnyba išplatino [informaciją](#), kad 2011 m. ir pirmąjį 2012 m. ketvirtį viešinimo paslaugų viešiesiems pirkimams išleista 91,7 mln. litų. Šių pirkimų skaičius sudarė beveik 5 proc. bendro per šį laikotarpį įvykusių paslaugų viešųjų pirkimų skaičiaus, o viešinimo paslaugų pirkimų vertė – 4,1 proc. bendros per šį laikotarpį įvykdytų paslaugų viešųjų pirkimų vertės.

Suvokdami šių paslaugų viešųjų pirkimų svarbą, pateikiame **3 žingsnius**, kuriuos siūlome žengti perkančiosioms organizacijoms, siekiančioms užsitikrinti, kad viešinimo paslaugoms pirkti išleidžiamos viešojo sektoriaus lėšos būtų panaudotos efektyviai. Vienas iš būdų šiam tikslui pasiekti – nusistatyti ir laikytis principo, kad valstybės biudžeto lėšos gali pasiekti tik tas visuomenės informavimo priemonės, kurios laikosi etikos principų.

1 žingsnis – pirkimo dokumentų rengimas

Viešinimo paslaugas ketinanti įsigyti perkančioji organizacija turėtų į pirkimo dokumentus įsitraukti nuostatą, numatančią, kad informacija pagal sutartį bus skelbiama tik tose visuomenės informavimo priemonėse, kurios sutarties vykdymo metu laikosi etikos principų.

Turi būti užtikrinama, kad nuo sutarties vykdymo pradžios ir visą sutarties vykdymo laiką visuomenės informavimo priemonės, kuriose bus skelbiama informacija pagal sutartį, laikytųsi etikos reikalavimų, t. y. neturėtų galiojančių nuobaudų (net jei tos nuobaudos buvo skirtos iki sutarties sudarymo), būtų paneigusios paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią asmens garbę ir orumą ar kenkiančią jo dalykinei reputacijai, taip pat laikytųsi kitų Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo, Visuomenės informavimo įstatymo, Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso ir kitų teisės aktų, susijusių su visuomenės informavimu ir viešosios informacijos skleidimu, reikalavimų.

Rengiant viešinimo paslaugų pirkimo dokumentus patariame vadovautis Viešųjų pirkimų tarnybos parengtomis rekomendacijomis¹. Jose nustatyta, kad perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose pateikdama sutarties sąlygas (vėliau šios nuostatos turi būti perkeliamos į su paslaugos teikėju pasirašomą sutartį) turėtų nurodyti šias paslaugų teikėjo pareigas:

„1. Paslaugų teikėjas užtikrina, kad informacija skelbiama tik tose visuomenės informavimo priemonėse, kurios sutarties vykdymo metu laikosi etikos principų:

1.1. Viešosios informacijos skleidėjas užtikrina, kad visuomenės informavimo priemonėje nebūtų paskleisti duomenys, kuriais pažeidžiama asmens garbė ir orumas, taip pat jo privatus gyvenimas;

1.2. Viešosios informacijos skleidėjas užtikrina, kad visuomenės informavimo priemonėje nebūtų pažeidžiami asmens duomenų tvarkymui keliami reikalavimai;

¹ Minėtos rekomendacijos įtvirtintos Standartinėse informavimo ir viešinimo paslaugų viešojo pirkimo atviro konkurso sąlygose, patvirtintose 2010 m. gegužės 21 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1S-81 (Žin., 2010, Nr. 68-3432). Jas galima rasti Viešųjų pirkimų tarnybos interneto svetainės www.vpt.lt skyriuje „Teisinė informacija“.

1.3. Viešosios informacijos skleidėjas laikosi Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamos viešosios informacijos poveikio įstatymo ir informavimo įstatymo ir Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso ir kitų teisės aktų, susijusių su visuomenės informavimu ir viešosios informacijos skleidimu, reikalavimų.

2. Nesilaikant 1 punkte numatytų reikalavimų, perkančioji organizacija turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį apie tai raštu įspėjusi paslaugų teikėją ne vėliau kaip prieš 30 kalendorinių dienų, jeigu:

2.1. paslaugų teikėjas (ar subteikėjas), kuriam teisės aktais numatyta pareiga laikytis 1.1-1.3 punktuose numatytų reikalavimų, neįvykdė įsiteisėjusiame sprendime, kuriuo teismas ar žurnalistų etikos inspektorius pripažino jį pažeidus atitinkamų teisės aktų normas, nurodytų įpareigojimų per nustatytą terminą (esant 1.1-1.3 punktų pažeidimams).“

Žr. [informacija](#) apie galimus visuomenės informavimo priemonių priežiūros institucijų sprendimus ir taikytinas nuobaudas.

2 žingsnis –veiksmų plano sudarymas pasirašius sutartį

Įvykdžiusi pirkimo procedūras ir su paslaugų teikėju pasirašiusi sutartį, perkančioji organizacija turėtų įsitikinti, jog jis tinkamai įvykdys savo pareigas – perkančioji organizacija galėtų kreiptis į paslaugos teikėją prašydama pateikti pagal sutartį prisiimtų įsipareigojimų laikymosi (veiksmų) planą.

Pareiga užtikrinti, kad informacija bus skelbiama tik tose visuomenės informavimo priemonėse, kurios sutarties vykdymo metu laikosi etikos principų, tenka paslaugos teikėjui. Todėl perkančioji organizacija turi būti tikra, jog paslaugų teikėjas sutartyje nurodytas pareigas vykdys tinkamai. Šiame dokumente pateikiame pavyzdinį paslaugų teikėjo [veiksmų planą](#).

Paslaugų teikėjo pateiktas veiksmų planas turi būti priimtinas abiem sutarties šalims. Rekomenduojame nepradėti vykdyti sutarties, kol šis planas nebus suderintas.

3 žingsnis – veiksmų plano vykdymas

Perkančiosios organizacijos ir paslaugų teikėjo aptartas ir suderintas pagal sutartį prisiimtų įsipareigojimų laikymosi (veiksmų) planas turi būti vykdomas visą sutarties galiojimo laikotarpį. Jeigu per šį laiką įvyksta kokių nors pasikeitimų (pasikeičia teisės aktai, atsiranda naujos galimybės informacijai apie padarytus pažeidimus ir paskirtas nuobaudas rinkti ar pan.), suderintas veiksmų planas abiejų sutarties šalių bendru sutarimu turėtų būti pakeistas/papildytas.

Rekomenduojame periodiškai patikrinti, ar paslaugų teikėjas laikosi veiksmų plano.

PAVYZDINIS VEIKSMŲ PLANAS

Siūlome būdą, kaip galėtų būti užtikrinama, kad informacija būtų skelbiama tik etikos reikalavimų besilaikančiose visuomenės informavimo priemonėse (toliau pateikiamos nuostatos gali būti įtrauktos į paslaugų teikėjo rengiamą veiksmų planą):

Jeigu viešojo pirkimo metu nebuvo įsigytas viešinimo planas, rekomenduojame perkančiajai organizacijai ir paslaugų teikėjui sudarius sutartį susitarti dėl abiem pusėms priimtino informacijos skelbimo plano. Rekomenduojame nepradėti vykdyti sutarties, kol šis planas nebus suderintas ir nebus sutarta kas kiek laiko jis bus tikslinamas.

Į pagal sutartį rengiamą viešinimo planą neturėtų būti įtraukiamos visuomenės informavimo priemonės, pažeidusios Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą, Visuomenės informavimo įstatymą, Žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksą ar kitus teisės aktus, susijusius su visuomenės informavimu ir viešosios informacijos skleidimu.

Tam prieš rengiant šį planą ar jo pakeitimą turėtų būti:

- *Remiamasi iš Žurnalistų etikos inspektoriatu gauta informacija apie visuomenės informavimo priemones, pažeidusias Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą, Visuomenės informavimo įstatymą ar kitus teisės aktus, susijusius su visuomenės informavimu ir viešosios informacijos skleidimu (paslaugų teikėjas sutarties vykdymo laikotarpiu turėtų reguliariai prašyti pateikti šią informaciją);*

- *Patikrinti Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos sprendimai dėl Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimų (tai galima padaryti interneto svetainėje www.lzlek.lt, pasirinkus meniu punktą „Sprendimai“).*

Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos sprendimai dėl žurnalistų etikos kodekso pažeidimų paslaugos teikėjo taip pat turėtų būti fiksuojami nuolat, jau įgyvendinant sudarytą veiksmų planą.

Jei visuomenės informavimo priemonė pažeistų Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą, Visuomenės informavimo įstatymą, Žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksą ar kitus teisės aktus, susijusius su visuomenės informavimu ir viešosios informacijos skleidimu jau įgyvendinant veiksmų planą, planas turėtų būti operatyviai koreguojamas, pašalinant iš jo tokią visuomenės informavimo priemonę.

Siekiant užtikrinti skelbiamos informacijos apie sutarties objektą efektyvumą, vietoj Žurnalistų etikos kodeksą, Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio ir Visuomenės informavimo įstatymus, kitus teisės aktus pažeidusios visuomenės informavimo priemonės į viešinimo planą gali būti įtraukta kita visuomenės informavimo priemonė, atitinkanti sutartyje nurodytus reikalavimus paslaugoms, nedidinant sutartyje nurodytos paslaugų kainos ir kitų esminių sutarties sąlygų. Šis sprendimas turėtų būti suderintas su perkančiąja organizacija.

*Visuomenės informavimo priemonėse, pažeidusiose Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą, Visuomenės informavimo įstatymą, Žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksą ar kitus teisės aktus, susijusius su visuomenės informavimu ir viešosios informacijos skleidimu, **informacija pagal sutartį neturėtų būti skelbiama nuo tada, kai viešosios informacijos rengėjui įsigalios įstatymų numatytos nuobaudos iki tol, kol šios nuobaudos galios**, tai yra:*

1. Visuomenės informavimo priemonėje, kuri Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos sprendimu bus priskirta nuolat profesinės etikos nesilaikančių viešosios informacijos rengėjų kategorijai, informacija pagal sutartį nebus skelbiama visą šio sprendimo galiojimo laikotarpį, t. y. 1 metus;

2. Visuomenės informavimo priemonėje, kuri Žurnalistų etikos inspektorius sprendimu bus pripažinta pažeidusi Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą, Visuomenės informavimo įstatymą ar kitus teisės aktus, informacija nebus skelbiama iki tol, kol visuomenės informavimo priemonė paneigs tikrovės neatitinkančią informaciją (jeigu toks įpareigojimas yra numatytas Žurnalistų

etikos inspektoriaus sprendime). Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai turi būti įgyvendinti per 30 dienų.

Jeigu visuomenės informavimo priemonei skirtas tik įspėjimas, paslaugos teikėjui neturėtų būti sudaroma kliūčių pagal sutartį šioje visuomenės informavimo priemonėje skelbti informaciją.

Visuomenės informavimo priemonėje, kuri Žurnalistų etikos inspektoriaus arba Lietuvos žurnalistų ir leidėjų komisijos sprendimus bus apskundusi teismui, informacija turėtų būti publikuojama iki teismo sprendimo įsigaliojimo dienos. Tuo atveju, jei teismas priimtų šiai visuomenės informavimo priemonei palankų sprendimą – jokie informacijos skelbimo apribojimai neturėtų būti taikomi. Nepalankaus teismo sprendimo atveju informacija šioje visuomenės informavimo priemonėje neturėtų būti publikuojama iki tol, kol ji neįvykdys teismo sprendimo, pavyzdžiui, nepaneigs tikrovės neatitinkančių faktų.

PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS, JŲ SPRENDIMAI IR GALIMA ATSAKOMYBĖ

Visuomenės informavimo priemonių veiklą prižiūri:

1. Žurnalistų etikos inspektorius;
2. Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija.

1. Žurnalistų etikos inspektorius, vadovaudamasis Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymu, turi teisę priimti sprendimą:

1) įspėti viešosios informacijos rengėjus, skleidėjus ir kitus už visuomenės informavimo priemonių turinį atsakingus asmenis dėl šio įstatymo pažeidimų ir reikalauti laikytis šio įstatymo ir su juo susijusių kitų teisės aktų nuostatų;

2) viešai paskelbti, kad konkretūs viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai ar kiti už visuomenės informavimo priemonių turinį atsakingi asmenys nesilaiko šio įstatymo nuostatų;

3) pagal kompetenciją traukti administracinę atsakomybę viešosios informacijos rengėjus, skleidėjus ir kitus už visuomenės informavimo priemonių turinį atsakingus asmenis dėl šio įstatymo pažeidimų²;

4) kreiptis į atitinkamas institucijas, kad jos pagal savo kompetenciją šio įstatymo pažeidėjams taikytų atsakomybės priemones;

5) esant nusikalstamos veikos, susijusios su šio įstatymo nuostatomis, požymių, kreiptis į teisėsaugos institucijas, kad būtų pradėtas ikiteisminis tyrimas.

Žurnalistų etikos Inspektorius sprendimai priimami, skelbiami ir skundžiami Visuomenės informavimo įstatymo nustatyta tvarka.

² Administracinių teisės pažeidimų kodekso 247⁸ str.

Žurnalistų etikos inspektorius, vadovaudamasis Visuomenės informavimo įstatymu, turi teisę priimti sprendimą:

1) įspėti viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus, už visuomenės informavimo priemonių turinį atsakingus (fizinius) asmenis apie pastebėtus šio įstatymo ir kitų visuomenės informavimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus ir reikalauti juos pašalinti;

2) reikalauti, kad viešosios informacijos rengėjas ar skleidėjas nustatyta tvarka paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią asmens garbę ir orumą ar kenkiančią jo dalykinei reputacijai, teisėtiems interesams, arba sudarytų asmeniui galimybę pačiam atsakyti ir paneigti tokią informaciją;

3) kreiptis į kompetentingas valstybės institucijas ir Žurnalistų ir leidėjų etikos komisiją dėl pastebėtų šio įstatymo ir kitų visuomenės informavimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų;

4) Administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatytais atvejais surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus³;

5) Administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatytais atvejais nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir skirti administracines nuobaudas;

6) skundą (pareiškimą) pripažinti nepagrįstu;

7) tyrimą, pradėtą savo iniciatyva, baigti, jeigu pažeidimai ar aplinkybės, dėl kurių buvo pradėtas tyrimas, nepasitvirtina;

8) atsisakyti nagrinėti skundą (pareiškimą);

9) skundo (pareiškimo) nagrinėjimą nutraukti.

³ Administracinių teisės pažeidimų kodekso 187¹³ str.

2. Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija nagrinėja profesinės etikos pažeidimus, kuriuos padarė žurnalistai, viešosios informacijos rengėjai ar jų dalyvių paskirti atsakingi asmenys informuodami visuomenę. Komisijos sprendimai dėl profesinės etikos ar kitų pažeidimų turi būti skelbiami nedelsiant tose pačiose visuomenės informavimo priemonėse, kuriose komisija nustatė šiuos pažeidimus, ir tokia pat kaip ir Visuomenės informavimo įstatyme nustatyta paneigimo paskelbimo tvarka. Jei viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas per dvi savaites nepaskelbia komisijos sprendimo dėl profesinės etikos ar kitų pažeidimų savo visuomenės informavimo priemonėje, komisijos sprendimas paskelbiamas per Lietuvos nacionalinio radijo pirmąją programą. Šis sprendimas taip pat paskelbiamas komisijos tinklalapyje.

Jeigu per vienerius metus ta pati visuomenės informavimo priemonė yra pripažįstama pažeidusi Žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksą ne mažiau kaip 3 kartus, komisija, remdamasi kodekso jai suteikta teise, svarsto klausimą dėl rengėjo ir skleidėjo priskyrimo profesinės etikos nesilaikančių viešosios informacijos rengėjų kategorijai. Komisijos sprendimas viešosios informavimo priemonę priskirti profesinės etikos nesilaikančių viešosios informacijos skleidėjų ir/ar rengėjų kategorijai galioja vienerius metus nuo jo priėmimo dienos.